

Методичний коментар до уроку “Весна на крилах пташок”

Політ

Весняні пісні пташок

Чи помічаємо, ми як настає весна? Ще вчора було холодно, а сьогодні вже крапає з бурюлок вода. То вже весна? А може, весна прилітає на крилах пташок? Чи вона розпочинається, коли змінюється їхня пісня?

Запропонуйте дітям розповісти, як весна змінює зиму, як потроху зникає сніг, теплішає, змінюється земля, дерева, починають розквітати такі довгоочікувані квіти...

- Погляньмо уважно на пташок. Як їх змінює весна?
- Пригадайте, як пташки весело цвірінькають, зустрічаючи весну. Як пташки змінюють свій вигляд? Як змінюються їхні рухи? Їхні голоси?
- Уявіть, що ви пташки, і привітайтеся з весною! Як передати пташину радість приходу весни?

Знайомимося з художником

Коли художники створюють натюрморти, пейзажі та портрети, то зображують нерухомі об’єкти, а от художники-аніمالісти прагнуть передати рух тварин. Так картини виходять цікавішими. До того ж тварини не вміють позувати.

Передати рух у картинах дуже складно, але сучасному американському художнику Джею Джонсону це вдається напрочуд гарно. Він багато фотографує і втілює у живописі деякі ефекти, що бачить на світлинах.

Художник каже, що під час роботи над картинами переглядає не тільки фото, але й відеозаписи, уповільнює їх, фіксує певні кадри. Усе це допомагає відобразити рухи тварин, вловлювати найменші деталі. Звичайно, щоб писати картини про природу, її треба добре знати. Тому художник багато подорожує, спостерігає, вивчає дику природу.

Джей Джонсон мешкає на північному сході Америки і багато подорожує північноамериканським континентом. Він виріс на півострові, оточеному хвилями, добре знає ліси штату Мен та атлантичне узбережжя Массачусетса. У 17 років він піднявся на всі 48 найвищих вершин Білих гір у Нью-Гемпширі. З того часу він побував практично у всіх куточках Америки — від гірських вершин до річкових долин та посушливих пустель. Його подорожі дивовижні — він плавав на байдарках як уздовж узбережжя Тихого та Атлантичного океанів, проїхав велосипедом південно-західними пустелями Сполучених Штатів. У кожній своїй мандрівці він уважно спостерігав за життям тварин у дикій природі, а потім найзахопливіше передавав у картинах.

Сміливий художник у 80-х роках минулого століття здійснив безпрецедентний одиночний похід пустелею, що тривав шістнадцять місяців, подолавши 10 000 миль навколо Америки.

Шлях у живописі Джей Джонсон розпочав у 1990 році, коли завершив свою першу картину про дику природу “Кіт Фокс у Білих Пісках”. Він створював її кілька місяців. Потім члени журі Художнього музею Лі Яукі Вудсона вирішили показати цю картину на виставці “Дика природа: погляд художника”. Потім робота експонувалася й у інших музеях країни.

У той час художник вважав себе у першу чергу натуралістом, адже отримав ступінь у галузі природничих наук у Корнельському університеті. Замальовки природи створює, як кажуть, для душі. Але участь художніх виставках надихнула художника на професійне заняття живописом, він створив багато картин, і за кілька місяців був обраний членом Товариства художників-аніمالістів, міжнародної організації, яка займається зображенням тварин у мистецтві.

Художник зазначає, що художник — це передусім спостерігач. Ніщо не замінить художнику-аніمالісту неспішних мандрівок у дикій природі. Він завжди підходить до живопису з погляду знавця біології.

Сьогодні роботи Джея Джонсона постійно виставляються у різних країнах та містах і знаходяться у музеях та приватних галереях. Художник є ілюстратором багатьох видань з природи та захисту тварин.

Пташка у русі

Чи намагалися ви коли-небудь зобразити людей чи тварин у русі? А, можливо, вам доводилося зображувати рослини, які колише вітер? Тоді ви знаєте, наскільки це складно, як важливо упіймати рух у застиглому зображенні так, щоб глядач повірив у нього, зміг його описати, продовжити...

А чи складно рух сфотографувати? Спробуйте це зробити — сфотографувати повільні та стрімкі рухи, ледь помітні, плавні та рвучкі. Що виходить на світлинах? Чи завжди вдається упіймати чітке зображення? Та чи потрібно це? Можливо, нечіткі контури краще передають рухи?

Можливо, приблизно так розмірковував американський художник Джей Джонсон, коли намагався передати рух фарбами на полотні. Роздивись одну з його картин — “Політ”. Подивись, як художник зобразив рух пташки: це ніби світлина, на якій не вдалося зафіксувати кадр, тому фотоапарат відобразив одразу кілька стадій руху крила. На картині художнику дивовижним чином вдалося, не промальовуючи чітко деталей, зобразити настрій весни: він у русі пташки, барвах картини...

- Яка пора року на картині? Що допомогло здогадатися?
- Де летить пташка: у парку, лісі чи місті?
- Куди летить пташка? Вона летить швидко чи повільно?
- Який у неї настрій?
- Чому кажуть, що птахи приносять весну на своїх крилах?
- Що незвичайного чи побачили в цій картині? Який ефект художник “запозичив” із фотографії? Навіщо?

Дослідити ще одну анімалістичну картину допоможуть завдання 1-2 на с. 46 [робочого зошита-альбому “Мистецтво”](#) для 4 класу.

Пташина розмова

Послухайте п’єсу французького композитора Жан-Філіпа Рамо “Перегук птахів”: спочатку соло на клавесині, потім — фортепіано.

- Що створює враження перегуку птахів?

У п'єсі дві мелодії: один мотив схожий на "цвірінкання", другий — відгукуються більші пташки.

- Чому перегукуються пташки? Розповідають новини? Схвильовані? Налякані? У них радість?
- Порівняйте звучання п'єси у двох записах. Яке виконання більше сподобалося? Чому?
- Які музичні інструменти ви б ще долучили до композиції про пташині розмови?

Горобчики-розбишаки

Роздивіться картину сучасної художниці Оксани Кравченко.

- Як художниця змалювала весну?
- Які ознаки весни ви бачите на картині?
- Які рухи горобчиків передала художниця?
- Який настрій у горобчиків? Спробуйте показати, як вони рухаються.
- Чи може п'єса Жан-Філіпа Рамо "Перегук птахів" передати голоси горобчиків у картині? Чому?
- Чи вдалося художниці передати рухи птахів? Їхній настрій? Як саме вона це зробила?
- Які звуки можна почути в картині? Про що пташки цвірінкають?
- Чи є у Оксани Кравченко та Джея Джонсона спільні прийоми у зображенні руху птахів?

Спостереження-замальовка

Пригадайте, як горобчики-розбишаки навесні весело скачуть з гілочки на гілочку, купаються у калюжах. Що цікавого ви спостерігали? Намалюйте історію з життя зграйки горобчиків.

Створити власну весняну картину із пташиною історією дітям допоможе завдання на с. 47 [робочого зошита-альбому "Мистецтво"](#) для 4 класу.

Далі цю роботу можна продовжити:

Вийдіть на вулицю і послухайте весну. Хто веде сольні партії у весняному оркестрі? Зберіть колекцію весняних звуків. Поспостерігайте за пернатими. Створіть альбом із світлинами птахів. Які птахи найчастіше потрапляли в кадр?